

יאייר ניצני מרים גבה

דחיל רבאק, הכל דליקטס

פרק נוסף בסדרה על ביטויי הסלנג הוותיקים, והפעם: מה זה דיגידן דיגידן, ואיך אומרים היום "השתין במכנסיים"

עדת לוקשים". מדובר בביטוי מיושן, שהיום מומלץ לעדכן אותו ל"האכיל אותו לוקשים בלי גלוטן".

הופה!

עצור! תפסתי אותך. למשל – "הופה – פה אני לא מסכים איתך". לפעמים משמש גם כסוג של קריאת בוז, הקשורה לגילוי עובדה חדשה ("הופה, תפסת תחת"). את ההופה יש לבטא במעוגל, מדו גבוה לרדו נמוך. היום הופה יכולה לשמש גם כקריאת פלרטוט, כמו במילותיו האלמותיות של עומר אדם: "הופה עושה לי הופה עושה לי צ'יקי צ'יקי דם דם ככה כל היום".

הלוואי שתמות בקבר השחור

קללה של ילדים, שלא הפנימו שכשמתים, הצבע של הקבר פחות חשוב למת. היום זה ביטוי שהוא כבר לא פוליטיקלי קורקט, וייתכן שכדאי לעדכן אותו ל"הלוואי שתמות בקבר האפרואמריקני".

הלך פייפן

משהו שהתקלקל ואינו בר תיקון. "מאז הקורונה, המספרה שלי הלכה פייפן. רציתי למכור את הציוה, אבל אז ירד גשם וגם הפן הלך פייפן".

הקריץ

מישהו שהצליח לארגן מוצר או שירות ממקום בלתי ידוע. "מאיפה הקרצת את הטיי-רמיסו הזה? כל המסעדות סגורות". אופציה מעודכנת: גיי שהרשים מישהו וגרם למישהו לקרוע לו.

הרים את האף

בעבר שימש לתיאור של טיפוס מתנשא. היום יכול לתאר מישהו שעשה ניתוח פלסטי ויצא עם אף סולר.

השתין במכנסיים

מישהו שפחד מאוד, או – צחק מאוד. ייתכן גם שאדם עשה במכנסיים מצחוק אחרי שראה מישהו מחליק ברחוב על בננה, ואז גילה שמדובר בחבר במשפחת פשע ידועה, מה שגרם לו להשתין במכנסיים שוב, אבל הפעם מהסיבה השנייה. בעידן הקיצורים של אינסטגרם וטוויטר, ההגדרה צומצמה ל: "פיפי".

התאנגלז

במקור, אחד שמשחק אותה אנגלו-סקסי, למרות שהוא מקסימום אכל פעם חומוס בלונדון מיניסטור. "ראית את משהו? מאז שהוא חזר מאנגליה הוא לא סתם מתקלח, הוא 'לוקח מקלחת', עאלק". בימינו יכול לשמש תיאור למישהו שחטף את המוטציה הבריטית.

זה לא מילה

במקור, ביטוי שמגיע אחרי משהו כדי להאדיר אותו. "האוכל שם טעים, זה לא מילה". אבל יכול להתפרש גם כביקורת על מוהל לא טוב, אחד שעושה ברירות בזום. ●

yairn@israelhayom.co.il

הזמינה אותו אליה לעשות שבת, ושניהם כל הסופ"ש דיגידן דיגידן". כנראה היא עשתה לו דיגי ולו קראו דן.

דני דין

גיבור ספרי הילדים של שנות ה-60, תקופה משונה שבה השם דני היה יותר נפוץ מהשם דין. דני דין היה ילד ששתה נוזל שהפך אותו לרואה ואינו נראה, ובזכות היכולת הנ"ל גויס למשימות סודיות של כוחות הביטחון ועזר למדינה להילחם באויביה ולהציל את המפעל הציוני. היום היה קרוב לוודאי משרת ב-8200 או מנצל את כוחות העל שלו כדי להיעלם מהבסיס וללכת לים, למרות שבמצבו לא שווה לו להשקיע בשיוף. מחוץ לספרים, המושג מכוון למישהו שרק נדמה לו שהוא בלתי נראה, אבל בעצם הוא בלתי נסבל: "אחי מה אתה משחק לי אותה דני דין? וזו לי מהמסך, אני רואה משחק עם דני אבדיה".

איור: טל לזר

דיסקוטק

בשנות ה-60 זה היה הכינוי למועדון שמשמיע מוזיקה לריקודים מתקליטים. מוזיקת הדיסקו הגיע לעולם אחרי הדיסקוטק ולא להפך, ושם טרבוולטה רקד על רצפת קוביות מוארת את "יו שור בי דנסינג". באותה תקופה גם שימש השם כינוי גנאי לתיאור המקומות שאליהם הולכים בני הנוער הפוחזים, האנטייתוה לאנשי תנועות הנוער, שהעדיפו ריקודי עם אבל למקומות הכינס שלהם לא קראו הורה"סק. "איך יהיה לך בגרות, אם כל לילה את הולכת בדיסקוטקים?"

האכיל אותו לוקשים

בשפה של היום – חרטט אותו, שיקר באופן מתוחכם. לוקשים היא הגרסה הפולנית והפחות טעימה של מקרונים או פסטה. תלוש משכורת של פעם, שהיה סוג של פיסת נייר ארוכה, נקרא גם הוא לוקש. "ממה שנשאר לי אחרי כל המסים בלוקש, אין טעם לעבודה עדיף חל"ת. גם ככה המנהל מכר לי לוקשים כמה אפשר להרוויח כטבח במסעדה".

לפני כמה חודשים חלקתי איתכם כמה ביטויים מהסלנג של הורינו, שלא תמיד שרד את מבחן הזמן. ביטויים כמו דחילק, אלטעי-זאכן, בוכה מייסעס, פוציניו מוציניו, ג'סטא, התחלק על השכל, ועוד רבים וטובים. בעקבות לחץ הקוראים (אם אפשר לקרוא לשישה מיילים לחץ), אני מביא כאן פרק שלישי ולא אחרון בסדרה.

דליקטס

עקרונית מדובר בחנות מעדנים משובחים, שבארה"ב קוראים לה בקיצור דלי. כאשר משתמשים במילה בלי קשר למוסד הקולינרי, היא אמורה לתאר משהו טעים, איכותי, משובח, שלא דווקא קשור לעולם המזון. "הילדים נסעו לטיול עם הצופים והיה לנו סוף שבוע דליקטס".

דגנרט

סתם, שלילי, טמבל. כדי לא להכליל, יש גם דגנרטיות. אין קשר לחומרי ניקוי שנקראים דטרגנטים או למכשיר המייצר חשמל, המכונה גנרטור, אם כי לעיתים אתה עשוי לחשוב שהדגנרט הגיע למצב הזה כי הוא שנתה בטעות דט-רגנטים או שנגע בלי נעליים בכבל שיצא מהגנרטור.

דון ז'ואן

אחד שהולך לו עם נשים, יודע להקסים אותן, ועוסק בזה מעבר למקובל. יש שיר בשם הזה, של שמרית אור וקובי אשרת, בביצוע חלב ורמש. כשמדובר בדון ז'ואן של נשים פחות אטרקטיביות, מכנים את הבחור דון ז'ואן דה לה שמאטע. לא לבלבל עם דין ז'ואן, שנשמע פחות כמו מאהב לטיני ויותר כמו כדורגלן בבני יהודה.

דחיל רבאק

הגרסה הישנה והפחות מנומסת של באמא-שך. סוג של אנא ממך. "דחיל רבאק, אתה עומד לי מול הפרצוף בלי מסיכה ועוד לא התחסנת. וזו לפני שאני בועט בך עם האינעל רבאק".

דיר בלאק

לא מדובר בדיר של עיזים שחורות או בתקליט בלדות של בלאק סאבאת, אלא בביטוי שמקורו בשפה הערבית, שמשמעו: היוזמה, הישמה. למשל – "דיר בלאק אם אתה נוגע בפיצה לפני שהגעתי". כיום יכול לשמש גם ככינוי לדוכן למריחת לק, בשם "dear בא לק".

דראטה

נפיחה מסוג מסוים. "הוא הביא שם דראטה בתוך המע-לית, וזה היה מאוד לא נעים כי הם חשבו שאולי זה אני".

דיגידן דיגידן

ביטוי המבטא מהירות ויעילות בתנועה. "השוטרים רק שמעו שיש מסיבת פורים לא חוקית, ומייד הגיעו דיגידן דיגידן ודפקו דו"חות לכולם". לפעמים הוא גם משמש כדי לעדכן במידע בלי להגיד את הדברים עצמם: "היא